

STUDIU GEOGRAFIC ASUPRA RELAȚIILOR ECONOMICE DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA ÎN PERIOADA 1991-2016

CZU: 911.3:339.92(478+498)”1991/2016”

Marcel REVENCO

Școala Doctorală Istorie, Arheologie și Filosofie

GEOGRAPHICAL STUDY ON THE ECONOMIC RELATIONS BETWEEN THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ROMANIA IN THE PERIOD 1991-2016

From ancient times, the kinship relations between peoples determine the establishment of privileged relations, in economic terms inclusive. Moreover, in these three decades of independence, the attitude of the Chisinau leadership towards Romania has not always been very benevolent, that is why the economic aspect of the collaboration acquires an even more outlined interest. Another motivation for dealing with this issue is the tendency to enter the European market, Romania being a crossing point to it. Thus, the main objective of the study in question is to evaluate the dynamics of economic relations between the Republic of Moldova and Romania from an economic - geographical point of view.

Keywords: *trade, export, import, share, structure, goods, trade balance.*

Din timpurile cele mai vechi relațiile de rudenie dintre popoare determină stabilirea unor relații privilegiate, inclusiv în plan economic. Mai mult ca atât, în aceste trei decenii de independență atitudinea conducerii de la Chișinău față de România nu întotdeauna a fost tocmai binevoitoare, de aceea aspectul economic al colaborării capătă un interes și mai conturat. O altă motivație a acestor relații este tendința de a pătrunde pe piața europeană, punct de trecere spre care este și România.

Stabilirea relațiilor economice dintre statele lumii a stimulat dezvoltarea umanității pe parcursul istoriei. Actualmente, nivelul de integrare a unui stat în economia mondială, inclusiv în relațiile economice internaționale, reflectă nivelul de dezvoltare a statului respectiv. Mai mult ca atât, dezvoltarea oricărui stat de pe glob este imposibilă fără integrarea în structurile internaționale. Chiar și cele mai avansate țări nu ar putea supraviețui izolându-se [1. p.28].

Despre nivelul de dezvoltare a unui stat, putem judeca analizând volumul producției exportate și importate în țară și constatăm că prosperă țările ce au o balanță comercială pozitivă. Stabilirea legăturilor comerciale între state servește ca imbold pentru dezvoltarea relațiilor politice și economice. Totodată, țările lumii tind să-și protejeze producătorul autohton, de aceea comerțului exterior i se atribuie o mare importanță.

Începând cu anul 1991 în structura și geografia comerțului R. Moldova intervin schimbări, ele vor fi atestate la scurt timp după declanșarea unei crize foarte adânci în care se pomeniște țara. Tentativele de a face rost de surse statistice pentru perioada anilor 1991-1993 ce ar releva volumul și dinamica comerțului exterior al Republicii Moldova s-au soldat cu eșec din motiv că evidența statistică nu se aplica. De aceea, în analiza comerțului exterior pentru acești ani al Republicii Moldova cu România, am utilizat informații din Anuarul statistic pentru comerțul exterior al României [2, p. 50].

Cercetând sursa, remarcăm că în anii 1991-1993 fluxul de mărfuri dintre aceste două state era destul de modest, fapt ce se explică, în primul rând, prin criza economică în care se aflau ambele țări.

În anul 1991 volumul total al exportului Republicii Moldova în România se estimează doar la 11 mil. dolari. În export predomină produsele industriei ușoare și în special articole de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate. Din produsele altor ramuri menționăm cele ale agriculturii, și anume, a legumiculturii care dețineau 10% din totalul exporturilor. În același timp, importurile din România au constituit circa 9 mil. USD creând o balanță comercială pozitivă pentru R. Moldova în valoare de peste 2 mil. USD. În import principalele produse se referă la secțiunea combustibili naturali, uleiuri minerale și produse de distilare ale acestora care au avut o pondere de 30% din totalul importurilor [3, p. 25].

Tabel

Exporturile și importurile R. Moldova cu România în perioada 1991-2016

Anii	Valoarea exporturilor în România, mil. USD	Pondere exporturilor în România din totalul mondial	Locul ocupat printre statele lumii ca partener comercial	Valoarea importurilor din România, mil. USD	Pondere importurilor din România din totalul mondial	Locul printre statele lumii ca partener comercial	Balanța comercială, mil. USD
1991	11454287	8,11%	3	9244241	5,12%	3	+2210046
1992	44504225	9,74%	3	31475231	5,78%	3	+13028994
1993	65251359	10,62%	3	59361487	5,45%	3	+5889872
1994	83388500	14,73%	2	42518374	6,44%	3	+40870126
1995	103634918	13,94%	2	55917277	6,65%	3	+47717341
1996	72212127	9,08%	2	65852119	5,14%	4	+6360008
1997	55708963	9,81%	2	49914428	6,68%	4	+5794535
1998	60778130	9,61%	2	112744749	11,01%	3	-51966619
1999	41297929	8,89%	2	81433476	13,88%	2	-40135547
2000	37603718	7,97%	2	119103324	15,32%	2	-81499606
2001	37910813	6,67%	5	93464052	10,47%	3	-55553239
2002	56720474	8,80%	4	90357611	8,70%	3	-33637137
2003	90245209	11,41%	2	97994003	6,98%	5	-7748794
2004	98924350	10,04%	3	164143234	9,28%	3	-65218884
2005	111666183	10,23%	3	257330333	11,22%	3	-145664150
2006	155558737	14,79%	2	345952092	12,84%	3	-190393355

2007	211183942	15,73%	2	449081551	12,17%	3	-237897609
2008	335826793	21,10%	1	590780785	12,05%	3	-254953992
2009	239626399	18,67%	2	311738990	9,50%	3	-72112591
2010	246409360	15,98%	2	386719760	10,03%	3	-140310400
2011	376397204	16,97%	2	574273200	11,06%	3	-197875996
2012	356717202	16,50%	2	620571235	11,90%	2	-263854033
2013	411089789	16,92%	2	722128587	13,14%	2	-3110387989
2014	434042064	18,55%	1	803088115	15,10%	1	-369046051
2015	446370394	22,69%	1	555137307	13,92%	1	-108766913
2016	513034743	25,09%	1	551498927	13,71%	1	-38464184

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice preluate de la BNS. Chișinău, 2020.

În 1992 asortimentul produselor exportate în România de către Republica Moldova devine mai variat și se estimează la 44 mil. USD. Astfel o să atestăm o pondere mare a produselor ramurilor nespecifice Republicii Moldova – fontă și oțel; laminate de fontă și oțel; vehicule, altele decât material rulant de cale ferată și tramvai; articole de îmbrăcăminte, altele decât tricotate sau croșetate; bumbac; produse chimice anorganice. Exportul acestor produse poate fi explicat prin crearea unor firme ce importă din alte state pentru a le reexporta în România și parțial prin calitatea înaltă a producției industriei metalurgice produse în Republica Moldova ce se bucură de succes pe piața României. Din produsele ce au origine autohtonă și se comercializau, remarcăm apariția în export a băuturilor alcoolice și a tutunului prelucrat și a înlocuitorilor. Făcând o analiză a veniturilor căpătate în urma exportării produselor în anul 1992 o să evidențiem sumele mari încasate de mărfurile industriei grele, industriei constructoare de mașini, industriei ușoare, industriei chimice și industriei alimentare. În același an crește și volumul importurilor până la 31 mil. USD, și se lărgeste și asortimentul de mărfuri importate, printre care mai importante rămân combustibilii minerali.

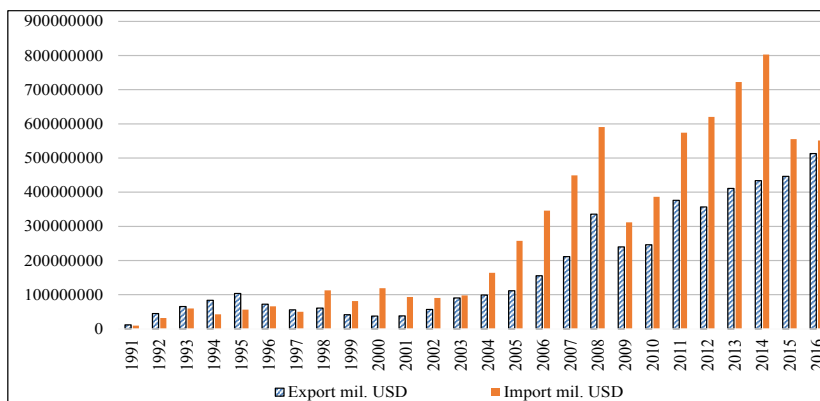

Fig.1. Dinamica exporturilor și importurilor R. Moldova în România în perioada 1991-2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice preluate de la BNS.

În anul 1993 volumul exporturilor crește până la 65 mil. USD. În structura exportului predomină produsele industriei constructoare de mașini cu 26,14% sau 17 mil. USD, urmate de produsele industriei ușoare cu 23,05% sau 15 mil. USD, produsele agroalimentare – 16,86%, cu o gamă foarte variată de mărfuri. Crește și volumul importurilor până la 59 mil. USD unde principalele produse pe lângă cele de combustibil o pondere mare au materialele plastice și articolele din acestea, mobila și produsele farmaceutice.

Începând cu anul 1994, evidența exporturilor și importurilor R. Moldova deja este documentată la BNS. Urmărind datele comerțului în anul 1994, remarcăm, în primul rând, scăderea volumul importului din România cu peste 20%, astfel Republica Moldova exportă în România producție în valoare de 83 mil. USD și importă în sumă de 42 mil. USD. La fel ca și în anul 1993, pentru anul 1994 este caracteristică o gamă mult mai variată a exportului R. Moldova decât al României. Atestăm o scădere bruscă a aparatelor de recepție radio și televiziune de la 8,53 la 1,98%, precum și apariția unui șir de produse noi în structura exportului în R. Moldova [4].

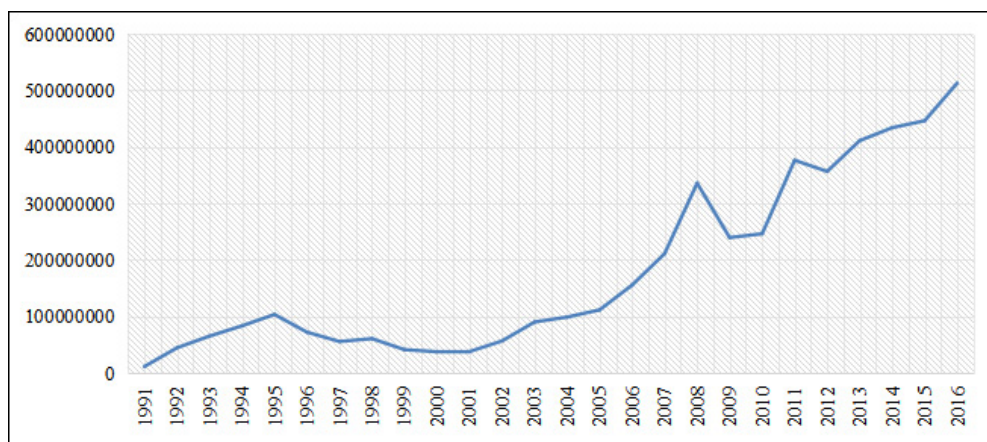

Fig. 2. Dinamica volumului exporturilor R. Moldova în România pentru perioada 1991-2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice preluate de la BNS.

Analizând exportul R. Moldova în România pe categorii de mărfuri, menționăm ponderea crescândă a produselor agroalimentare, care constituie 72% comparativ cu 54% în anul 1994 și o scădere foarte evidentă a produselor industriei metalurgice și constructoare de mașini. În structura exportului apar o serie de produse ale industriei chimice, lemn brut și cojit, încălțăminte [4].

Importul din România devine mai diversificat. Apar produsele animaliere, produse vegetale și grăsimi. În structura importurilor și în continuare predomină uleiurile de petrol, benzina auto și motorina cu peste 36% din totalul importurilor. Se mai importă un volum mare de aparate, mașini, echipament electric și altele – aproximativ 15%.

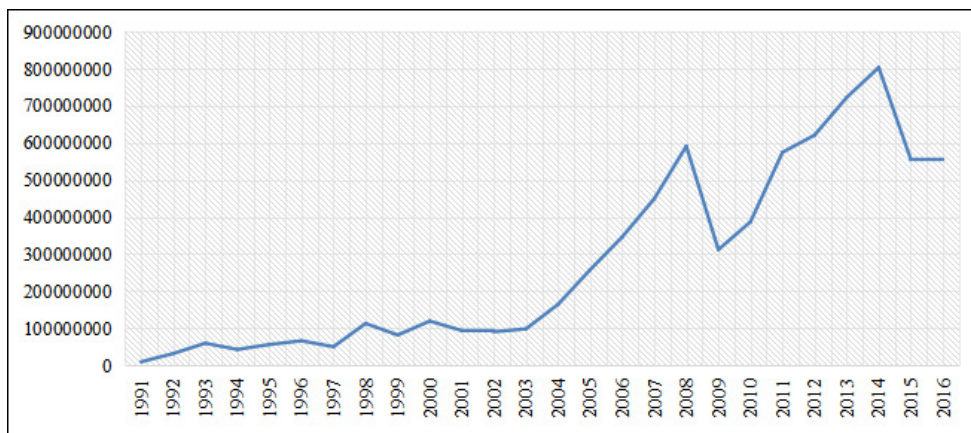

Fig.3. Dinamica volumului importurilor R. Moldova din România pentru perioada 1991-2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice preluate de la BNS.

În următorii trei ani, se păstrează tendința de creștere a volumului exporturilor și importurilor, diversitatea de mărfuri de la an la an devenind tot mai mare. Menționăm că în această perioadă balanța comercială a R. Moldova cu România a fost în fiecare an pozitivă. Aceasta se explică prin faptul că în România deja se aplicau reformele economice care a afectat mult toate sectoarele economiei, iar în R. Moldova continuă să mai funcționeze mecanismele economice moștenite de la Imperiul Sovietic. În acești ani, ponderea României în exporturile R. Moldova a variat între 8 și 10%, România fiind al treilea, iar din anul 1994 al doilea partener comercial al R. Moldova ca volum de comerț efectuat. În importuri ponderea României în această perioadă a fost mai modestă, aceasta alcătuiind 5-6%, România fiind inițial al treilea, apoi al patrulea partener comercial ca valoare a comerțului realizat.

În anul 1998, se agravează criza economică din R. Moldova, ca urmare a crizei economice mondiale, care își pune amprenta și pe comerțul exterior. Astfel, în următorii doi ani, valoarea exporturilor se reduce cu circa 30%, ajungând la nivelul anului 1992, iar ponderea exporturilor în România se reduce până la 8% din totalul exporturilor. Se reduce și asortimentul de mărfuri exportate printre care cele mai importante sunt produsele agroalimentare – 62,91%, mașini și aparate electrice, echipamente, mijloace de transport – 9,27%, materiale textile și produse din acestea – 13,85% [4].

În aceiași ani, importurile din România cresc, balanța comercială negativă atinge cota de 81 mil. USD, iar ponderea României printre partenerii comerciali ai R. Moldova crește până la 15% din total. Analizând structura importului R. Moldova din România pentru acești ani, constatăm predominarea acelorași produse ca și până în anul 1996 – produse minerale, mărfuri ale industriei ușoare, ale industriei chimice și produse agroalimentare.

Sporirea cantității de produse agroalimentare exportate în România vorbește despre competitivitatea produselor pe această piață. Iar variațiile procentului de venit sunt legate mai mult de oscilațiile prețurilor pe piața mondială.

În anii următori, volumul exporturilor și al importurilor crește constant, balanța comercială rămânând excedentară R. Moldova. La fel crește ponderea României în exporturi și importuri și ca partener comercial, până la 17% în exporturi și până la 13% în importuri.

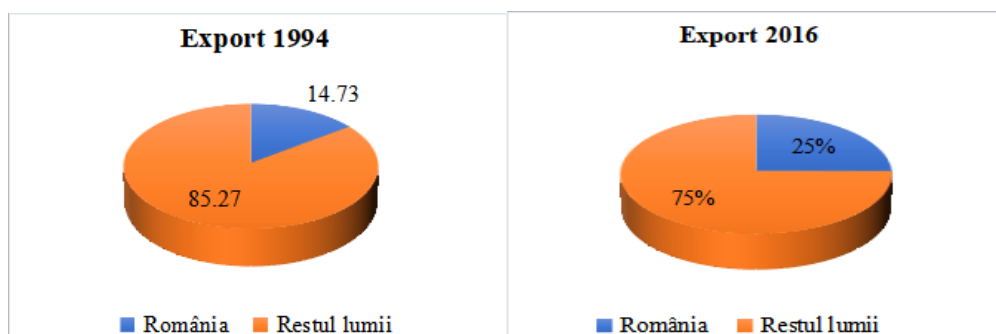

Fig.4. Ponderea României în exporturile R. Moldova în perioada 1991-2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice prelucrate de autor.

Începând cu anul 2014 România devine principalul partener comercial al R. Moldova, atât în exporturi, cât și în importuri. Îndeosebi crește ponderea României în exporturi până la 25% din total. Aceasta se explică prin faptul că prin intermediul pieței Române R. Moldova are acces la piața UE. În import ponderea României rămâne la aceleași valori de 13% din total, și în continuare cu o balanță comercială negativă pentru R. Moldova. [4].

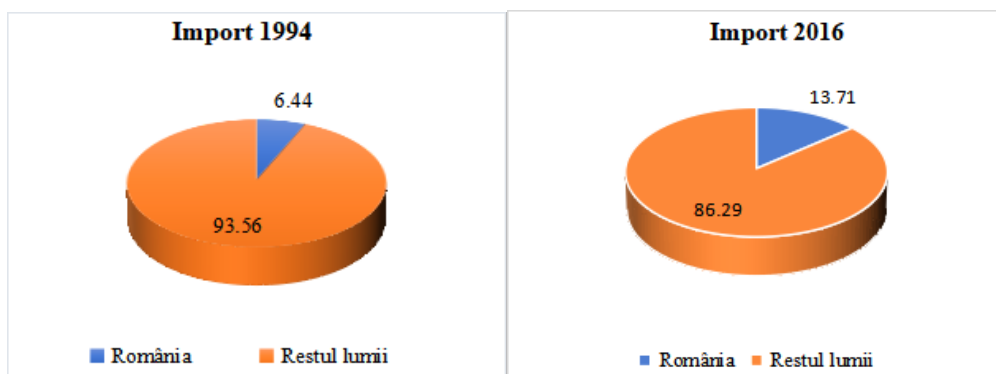

Fig. 5. Ponderea României în importurile R. Moldova în perioada 1991-2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice prelucrate de autor.

Schimbări esențiale s-au produs și în structura mărfurilor exportate. Astfel, dacă în anii 90 rolul principal în exporturi îl jucau mărfurile industriei constructoare de mașini, produsele agro-alimentare, băuturile și produsele industriei textile, care acopereau peste 50% din totalul exporturilor, atunci în a doua jumătate a anilor 2010 rolul principal în exporturi îl joacă mașinile și echipamentele electrice, semințele și fructele de oleaginoase, încălțăminte și accesorii pentru îmbrăcăminte.

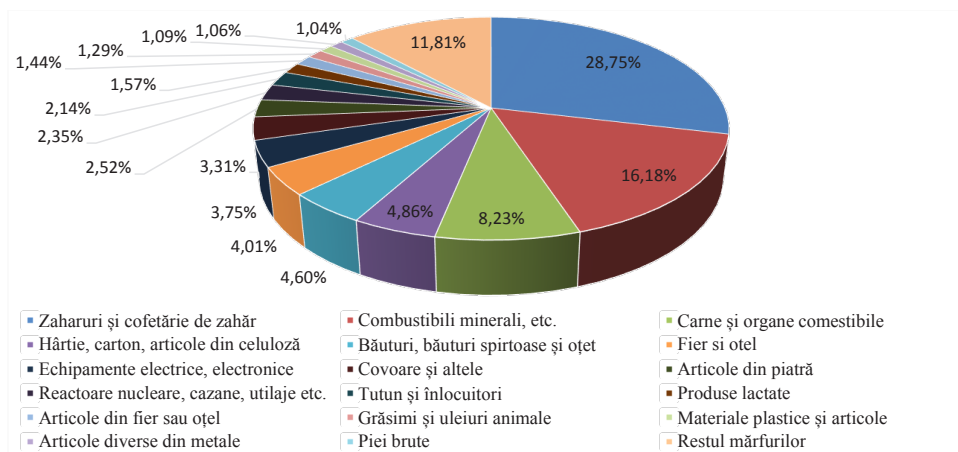

Fig. 6. Structura mărfurilor exportate în România în anul 1994

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice prelucrate de autor.

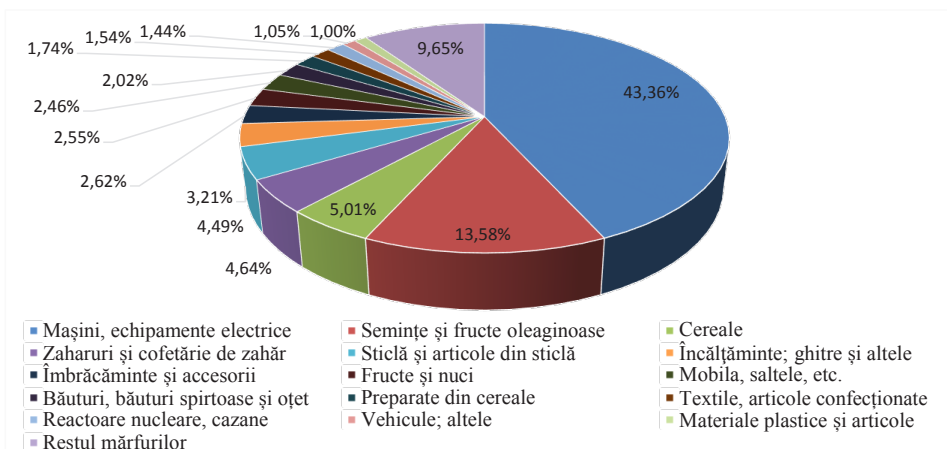

Fig. 7. Structura mărfurilor exportate în România în anul 2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice prelucrate de autor.

În importuri schimbările sunt mai puțin evidente. La fel ca și la începutul anilor '90, și în a doua jumătate a anilor 2010 ponderea cea mai mare în importuri revine

combustibililor minerali, mașinilor și echipamentelor electrice, materialelor plastice și lemnului cu articolele din lemn. Aceste produse acoperă peste 70% din totalul importurilor.

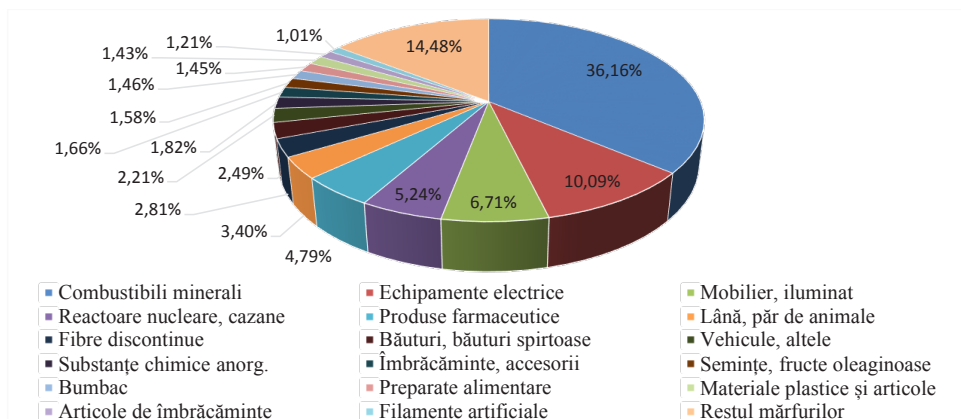

Fig. 8. Structura mărfurilor importate din România în anul 1994

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice prelucrate de autor.

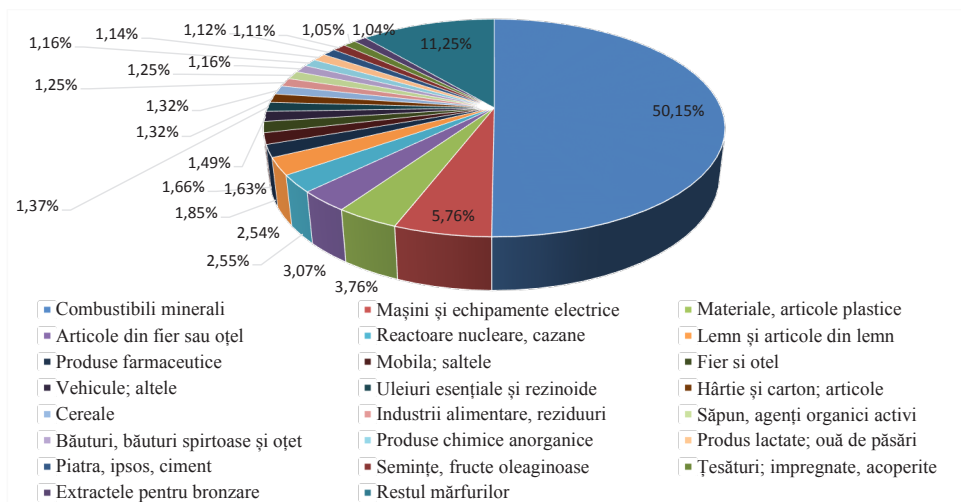

Fig. 9. Structura mărfurilor importate din România în anul 2016

Sursa: Alcătuit de autor în baza datelor statistice preluate de la BNS.

Concluzii

Trecutul istoric al teritoriului actual al Republicii Moldova și al României este marcat de frecvente instabilități, modificări radicale, uneori tragice, care și-au pus amprenta pe starea actuală a acestor țări și a relațiilor comerciale dintre ele.

1. Comerțul exterior dintre R. Moldova și România s-a diversificat considerabil: dacă în anul 1991, erau prezente doar 5 categorii de produse, atunci în anul 2016 erau peste 90.

2. În exportul R. Moldova în România rolul principal revine produselor agroalimentare, care dețin circa 50% din totalul exporturilor, iar în importul R. Moldova din România predomină produsele minerale, cărora le revin circa 50% din totalul importurilor.

3. Volumul total al comerțului dintre R. Moldova și România a crescut foarte mult, astfel în anul 1991 R. Moldova exporta în România mărfuri în valoare de 11 mil. USD, iar în anul 2016 peste 513 mil. USD, iar importurile au crescut de la 9 mil. USD în anul 1991, până la peste 551 mil. USD în anul 2016.

4. Studiind dinamica volumului total al comerțului R. Moldova cu România, constatăm o creștere foarte evidentă atât a importului cât și a exportului, încât în anul 2014 România devine principalul partener comercial al R. Moldova. Fenomenul este propriu tuturor statelor lumii, pornind de la ideea că R. Moldova și România sunt țări vecine.

În final, considerăm că acest subiect este cercetat insuficient, iar relațiile dintre R. Moldova și România au o importanță majoră, atât în virtutea vecinătății, cât și a faptului că România este „o poartă” în Uniunea Europeană, iar în studierea acestui domeniu trebuie să-și aducă aportul și cercetările geografice.

Referințe:

1. MOLDOVANU, D. *Economia relațiilor externe*. Chișinău: ARC, 1999.
2. EREMCIUC, S., OSADCII, V. *Promovarea exportului în R. Moldova*. Chișinău, 1999.
3. CHIRICĂ, S., IONETE, C., ROȘCOVAN, M. *Problemele integrării economice ale R. Moldova cu România*. Chișinău, 1993.
4. Anuarul Statistic al Comerțului exterior al Republicii Moldova, BNS, Chișinău, 2020.